Súd:	Okresný súd Dunajská Streda
Spisová značka:	12C/414/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu:	2214216400
Dátum vydania rozhodnutia:	19. 05. 2017
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Eva Bíróová
ECLI:	ECLI:SK:OSDS:2017:2214216400.17

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Dunajská Streda sudkyňou JUDr. Evou Bíróovou v právnej veci žalobcov: 1/ M.. Q. C., M.. XX.XX.XXXX, zastúpeného opatrovníčkou - žalobkyňou 2/, 2/ J. C., M.. XX.XX.XXXX a 3/ Y. C.K., M.. XX.XX.XXXX, F. Q. W., B. XXX, všetkých zastúpených: Advokátska kancelária Škodler & Partners, s. r. o., Bratislava, Dobšinského 12, proti žalovaným: 1/ I.. J. N., M.. XX.XX.XXXX, F. L., C. XXX/X, zastúpenej advokátskou kanceláriou: Barkoci law firm, s. r. o., Bratislava - Staré Mesto, Nám. slobody 28 a 2/ ČSOB Poisťovňa, a. s., Bratislava, Vajnorská 100/B, IČO 31 325 416, o ochranu osobnosti takto

r o z h o d o l :

I. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 1/ náhradu nemajetkovej ujmy 70.000 eur, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného.

II. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobkyni 2/ náhradu nemajetkovej ujmy 60.000 eur, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného.

III. Žalovaní 1/ a 2/ sú povinní zaplatiť žalobcovi 3/ náhradu nemajetkovej ujmy 30.000 eur, do 15 dní od právoplatnosti tohto rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu plnenia povinnosť druhého žalovaného.

IV. Vo zvyšku súd žalobu na nárokoch žalobcov 1/ až 3/ z a m i e t a .

V. Žiadna zo strán nemá právo na náhradu trov konania.

o d ô v o d n e n i e :

(1) Žalobcovia sa žalobou zo dňa 15.08.2014 domáhali voči obom žalovaným náhrady nemajetkovej ujmy titulom ochrany osobnosti s poukazom na §§ 11, 13 ods. 1, 2, 3 Občianskeho zákonníka, a to vo forme peňažného plnenia žalobcovi 1/ v sume 300.000 eur, žalobkyni 2/ v sume 200.000 eur a žalobcovi 3/ v sume 100.000 eur a náhrady trov konania. Svoje nároky odôvodnili tým, že dňa 08.09.2011 pri jazde osobným motorovým vozidlom žalovaná 1/ nerešpektovala dopravnú značku prikazujúcu úplné zastavenie vozidla, vošla do jazdnej dráhy prichádzajúcemu motocyklu riadenému žalobcom 1/, ktorý pri náraze a páde z motocykla utrpel veľmi ťažké zranenia, ktorých liečba trvá doposiaľ. Žalovaná 1/ bola rozsudkom tunajšieho súdu v apríli 2013 uznaná za vinnú, že inému z nedbanlivosti spôsobila ťažkú ujmu na zdraví, a to porušením dôležitej povinnosti uloženej jej zákonom. Súdny znalec v trestnom konaní uviedol, že žalobca 1/ pri dopravnej nehode utrpel ťažké poranenie mozgu, ktoré prešlo do stavu bdelej kómy, kontakt s poškodeným nie je možný a prognóza jeho zdravotného stavu je veľmi nepriaznivá, zranenia zanechajú veľmi vážne trvalé následky s predpokladom doživotnej potreby sústavnej opatrovateľskej starostlivosti v plnom rozsahu. Znalec uzavrel, že všetky poranenia sú v

priamej príčinnej súvislosti s opísanou dopravnou nehodou zo dňa 08.09.2011. Rozsudkom Okresného súdu B. bol žalobca 1/ F. G. XXXX pozbavený spôsobilosti na právne úkony, za opatrovníka mu bola ustanovená jeho matka - žalobkyňa 2/. Súdny znalec v predmetnom konaní vypracoval znalecký posudok, v záveroch ktorého k zdravotnému stavu žalobcu 1/ uviedol, že je absolútne nesamostatný aj pri základných úkonoch, nie je schopný vykonať samostatne akýkoľvek jednoduchý úkon, orientovať sa v situáciách a je plne odkázaný na starostlivosť druhou osobou, ide o osobnosť posttraumaticky organicky zmenenú. V zmysle komplexného posudku úradu práce v B. S. M. XXXX je miera funkčnej poruchy žalobcu 1/ v rozsahu 80% a považuje sa za fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím. Žalobcovia poukázali na § 135 ods. 1 O. s. p. (teraz § 193 CSP) s tým, že rozhodnutie vydané v trestnej veci neznamená len konštatovanie zavineného protiprávneho konania, ale aj záver o narušení chránených spoločenských vzťahov a o vzniku určitej ujmy, ktorá sa v predmetnom prípade prejavila ako škoda na zdraví a nemajetková ujma, ako aj záver o existencii príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a zmienenou ujmou. Keďže tak žalovaná 1/ nesie plnú zodpovednosť za poškodenie zdravia žalobcu 1/, je nepochybne pasívne legitimovaným subjektom v danej veci. Rozhodnutím o tom, že žalovaná spáchala trestný čin, bolo konštatované aj naplnenie všetkých zákonných predpokladov uplatnenia zodpovednosti za zásah do práva na ochranu osobnosti žalobcov (narušenie chránených spoločenských vzťahov a vznik ujmy v podobe škody na zdraví a nemajetkovej ujmy, ako aj existenciu príčinnej súvislosti medzi protiprávnym konaním a zmienenou ujmou). Žalovaná 1/ svojím konaním zasiahla do práv žalobcu 1/, konkrétne práva na zdravie takým spôsobom, ktorý nie je reparovateľný. Žalobca 1/ má trvale poškodený mozog a jeho realizácia v spoločnosti ako ľudskej bytosti je prakticky nulová. Neoprávnený zásah žalovanej 1/ vyvolal u žalobcu 1/ aj ujmu spočívajúcu v narušení jeho súkromia, vrátane rozvratu jeho osobného a rodinného života. Pred dopravnou nehodou bol žalobca 1/ fyzicky aj psychicky zdravý dvadsaťročný mladý muž, ktorý mal život pred sebou a má všetky predpoklady prežiť šťastný a úspešný život. Má ukončené stredoškolské ekonomické vzdelanie a od J. XXXX bol zamestnaný ako operátor vo firme vo F. L.. Vo voľnom čase sa venoval hudbe, od roku 2008 bol členom rockovej hudobnej kapely, ktorá sa štyri mesiace po nehode rozpadla. Rád športoval, bol aktívnym členom klubu izraelského bojového umenia s výnimočným talentom. Venoval sa modelingu, mal veľmi rád zvieratá. Bol spoločenský typ, v kolektíve mimoriadne obľúbený pre priateľskú povahu a charizmu, rád chodil s priateľmi na rôzne výlety, športové podujatia, na turistiku do hôr a pobyty k moru, ktoré väčšinou inicioval a organizoval práve žalobca 1/. Mal priateľku, ktorá sa v snahe vyrovnať sa s citovou ujmou odsťahovala šesť mesiacov po nehode do zahraničia. Predmetnou udalosťou prišiel žalobca 1/ o možnosť žiť život so všetkými jeho radosťami a starosťami, stratil možnosť prežiť lásky, priateľstvá, založiť si rodinu a mať deti a vychovávať ich. Nie je schopný realizovať sa v rodine ani v spoločnosti, je úplne vylúčený z možnosti akejkoľvek i tej najjednoduchšej ľudskej činnosti a úplne odkázaný na pomoc tretích osôb. Miesto toho, aby sa uplatnil v práci, prežil krásny manželský a rodičovský život, je v súčasnosti v stave sociálnej smrti. V dôsledku konania žalovanej 1/ je život žalobcu 1/ úplne zničený. Do jeho súkromného a rodinného života bolo zasiahnuté tak, že následky sú trvalé a neodstrániteľné. Žalovaná 1/ svojím konaním tak zasiahla aj do práva žalobcov 2/ a 3/ (rodičov žalobcu 1/), konkrétne do ich práva na súkromie, pretože v dôsledku zničenia zdravia žalobcu 1/, ktorý je ich synom, nikdy nebudú môcť so svojim jediným synom normálne komunikovať, nikdy ich nepohladí, neusmeje sa na nich. Pre žalobcov 2/ a 3/ došlo tým k nenahraditeľnej emocionálnej strate a narušeniu ich silných rodinných väzieb. Život žalobcov sa po dopravnej nehode úplne zmenil. Žalobkyňa 2/ osobne zabezpečuje v domácej starostlivosti celodennú opateru o syna - žalobcu 1/, nakoľko vôbec nie je schopný sám sa o seba postarať. Starostlivosť je veľmi náročná tak po finančnej, ako aj po stránke psychickej. Je strašné vidieť jediného syna ako iba leží a vníma veľmi obmedzene. Udalosť výrazne zasiahla do jej profesijnej a pracovnej činnosti, musela obmedziť všetky svoje pracovné, ako aj osobné aktivity, čo malo dopady aj na finančnú situáciu rodiny. Život rodiny sa narušil, rodina nefunguje normálne, došlo k narušeniu sociálnych a citových väzieb. Žalobcovia 2/ a 3/ prežívali a stále prežívajú nepredstaviteľnú bolesť a beznádej, bez prognózy zlepšenia stavu ich syna, o ktorého sa dennodenne starajú, musia ho kŕmiť, kúpať, pričom mal všetky predpoklady prežiť plnohodnotný život. Žalobcovia 2/ a 3/ prišli o rodinu a jej celistvosť, o súkromie a v neposlednom rade aj radosť zo života. Ťažkým poškodením zdravia žalobcu 1/ došlo k tak závažnému zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcov, spočívajúceho v obmedzení ich súkromného a rodinného života, že žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia nie je postačujúca. V danom prípade sú splnené všetky nevyhnutné predpoklady pre uplatnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, pretože ujmu, ktorá žalobcom vznikla v osobnom, rodinnom aj pracovnom živote, by na ich mieste každá iná osoba považovala za ujmu objektívne závažnú. Existenciu závažnej ujmy ako podmienky priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch odôvodnili tým, že zásah, ku ktorému došlo na strane žalobcov do ich osobnostných práv na ochranu života a zdravia, ochranu

súkromia vrátane rodinného života, je tak vážny, nenapraviteľný a rozsiahly, že morálne zadosťučinenie je nedostatočné a tak priznanie nemajetkovej ujmy v peniazoch je plne dôvodné. Výšku uplatnenej nemajetkovej ujmy odôvodnili s poukazom na nenapraviteľné a nesmierne ťaživé dôsledky pre ďalší život žalobcov a na všetky okolnosti - prežité útrapy, utrpený stres, šok, smútok, citovú ujmu, rodinu, sociálnu a profesijnú ujmu, pričom táto náhrada môže žalobcom aspoň s časti prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu. Pasívnu legitimáciu žalovaného 2/ - poisťovne, v ktorej mala žalovaná 1/ uzavreté poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, odôvodnili poukazom na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie v spojených veciach C-22/12 a C-277/12, v ktorom uviedol, že „ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla.“ Po právnej stránke nároky odôvodnili poukazom na čl. 40 prvej vety Ústavy SR, čl. 16 a čl. 19 ods. 2 Ústavy SR, § 11, § 13 ods. 1 až 3 Občianskeho zákonníka.

(2) K žalobe žalobcovia pripojili na podporu svojich tvrdení:
- rozsudok Okresného súdu Dunajská Streda č. k. 4T/47/2013 zo dňa 19.04.2013 (právoplatný dňom 19.04.2013), ktorým bola žalovaná 1/ uznaná za vinnú, že dňa 08.09.2011 na križovatke ciest vo F. L. za jazdy na osobnom motorovom vozidle nerešpektovala dopravnú značku „Stop, daj prednosť v jazde“, vošla do jazdnej dráhy jej zľava po hlavnej ceste prichádzajúcemu motocyklu riadenému žalobcom 1/ a prednou ľavou bočnou časťou svojho vozidla narazila do prednej časti motocykla, pričom žalobca 1/ pri náraze a páde utrpel polytraumu, ťažké poranenie mozgu, ktoré prešlo do stavu bdelej kómy, traumatický šok, kontúziu hrudníka a pľúc, zlomeniny troch rebier, zlomeninu horného ramienka lonovej kosti obojstranne, prasklinu priečneho výbežku stavcov, tržnú ranu na predkolení vpravo s obnaženým píšťaly, tracheostomiu, ktorých liečba trvá doposiaľ, jeho spolujazdec utrpel zranenia s dobou liečby necelých 6 týždňov;
- znalecký posudok č. 2/2012 zo dňa 22.01.2012 vypracovaný v trestnom konaní, podľa ktorého bol žalobca 1/ dňa 08.09.2011 posádkou leteckej záchrannej služby dopravený z miesta dopravnej nehody ako vodič motocykla po zrážke osobným autom, mal prilbu, rýchla lekárska pohotovosť ho našla v bezvedomí, chrčivo dýchal, reagoval na alogické podnety, bolo zaintubovaný, hypoténzny, pri rozvoji úrazového šoku, žalobca 1/ pri dopravnej nehode utrpel ťažké poranenie mozgu, ktoré prešlo do stavu bdelej kómy (koma vigile), kontakt s poškodeným nie je možný a prognóza jeho zdravotného stavu je veľmi nepriaznivá, poranenie sa z lekárskeho hľadiska hodnotí ako veľmi ťažké, zanechá veľmi vážne trvalé následky, do času vypracovania znaleckého posudku bol žalobca 1/ stále v bezvedomí. podľa záverov znaleckého posudku sa poranenia žalobcu 1/ hodnotia ako veľmi ťažké, ako trvalý následok zrejme zanechajú úplnú invaliditu, stratu právnej spôsobilosti a nutnosť doživotnej plnej starostlivosti, pričom prognóza poranenia je veľmi nepriaznivá, uvedené poranenia sú v priamej príčinnej súvislosti s dopravnou nehodou zo dňa 08.09.2011;
- rozsudok Okresného súdu B. č. k. 7Ps/1/2012-55 zo dňa 23.10.2012, ktorým bol žalobca 1/ pozbavený spôsobilosti na právne úkony v plnom rozsahu a zároveň mu bola za opatrovníka ustanovená žalobkyňa 2/;
- znalecký posudok č. 37/2012 vypracovaný dňa 15.08.2012 v konaní o pozbavenie spôsobilosti na právne úkony, zo záverov ktorého vyplýva, že menovaný (žalobca 1/) trpí duševnou poruchou, a to organickou duševnou poruchou pri traumatickom poškodení a dysfunkcii mozgu, táto duševná porucha je trvalého charakteru a vzhľadom na to nie je schopný robiť právne úkony v plnom rozsahu, a nie je schopný cieľavedome konať a posúdiť následky svojho konania;
- komplexný posudok Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny B., odboru sociálnych vecí a rodiny zo dňa 16.11.2012, v zmysle ktorého bola miera funkčnej poruchy žalobcu 1/ určená na 80% s tým, že sa považuje za fyzickú osobu s ťažkým zdravotným postihnutím, z čoho okrem iných vyplývajú nasledujúce sociálne dôsledky: pri styku so spoločenským prostredím je odkázaný na pomoc druhej osoby, ktorú mu v plnej miere poskytujú rodičia, stratil schopnosť samostatne vykonávať nevyhnutné životné úkony, stupeň jeho odkázanosti na pomoc inej fyzickej osoby bol stanovený na VI.
K tomu žalobcovia predložili tlačové komuniké vydané Súdnym dvorom Európskej únie dňa 24. 10. 2013 v spojených veciach C - 22/12 a C - 277/12.

(3) K žalobe sa žalovaná 1/ vyjadrila písomne podaním zo dňa 04.03.2015, v ktorom uviedla, že je potrebné dôsledne preskúmať pasívnu legitimáciu žalovaného 2/ vo vzťahu k uplatnenému nároku náhrady nemajetkovej ujmy. Vzhľadom na to, že na dopravný prostriedok, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda (pričom za subjekt zodpovednej osoby za dopravnú nehodu bola určená rozsudkom tunajšieho súdu žalovaná 1/), bola uzavretá zmluva o povinnom zmluvnom poistení so žalovaným 2/,

žalobcovia správne vyvodzujú zodpovednosť poisťovne za náhradu nemajetkovej ujmy z dopravnej nehody. Pod rozsah poistenia s poukazom na § 2 písmeno a/, § 4 a § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. sa subsumujú aj nároky vyplývajúce z § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Krytie náhrady nemajetkovej ujmy je súčasťou povinného zmluvného poistenia, ku ktorej otázke poskytol potrebné stanovisko Súdny dvor Európskej únie vo veci sp. zn. C-22/12. Pokiaľ dopravnú nehodu zavinil vodič, tento nezodpovedá iba za škodu na majetku, ale aj za nemajetkovú ujmu, ktorá postihne najbližšie osoby obete a tieto sa môžu domáhať náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá (náhrada) plní iba satisfakčnú funkciu. Súd má posúdiť závažnosť vzniknutej ujmy, okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, a posúdiť príčinnú súvislosť zásahu vyplývajúceho z dopravnej nehody, v dôsledku ktorej v danom prípade u žalobcu 1/ nastala škoda na zdraví a posúdiť intenzitu a vážnosť zásahu do súkromného života žalobcov 2/ a 3/. Požadovaná náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka spadá do povinného zmluvného poistenia zodpovednosti žalovaného 1/ za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Poukázala na § 15 zákona č. 381/2001 Z. z. účinného od 01.01.2002, na základe ktorého si poškodený môže zvoliť, či si nárok uplatní priamo voči škodcovi alebo voči poisťovateľovi alebo voči obom súčasne. Pri otázke pasívnej legitimácie poisťovne treba vychádzať z eurokonformného výkladu otázky náhrady nemajetkovej ujmy s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia. Navrhla, aby súd medzitýmnym rozsudkom rozhodol o tom, či je daná pasívna legitimácia žalovanej 1/ a či musí žalovaná 1/ zotrvať v tomto spore, ďalej navrhla voči nej (žalovanej 1/) konanie zastaviť.

(4) Žalovaný 2/ sa k žalobe vyjadril písomne podaním zo dňa 12.01.2015 tým, že navrhol voči žalovanému 2/ žalobu zamietnuť a priznať mu náhradu trov konania voči žalobcom. Poukázal na stanovisko všeobecne prijaté odbornou právnou teóriou a praxou k prípadnej pasívnej solidarite žalovaného 2/ o tom, že zo zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla nevyplýva ani jeden zo spôsobov, ktorý by založil pasívnu solidaritu, pričom ani § 15 nedáva pre tento záver dostatočný podklad. Ustanovenie § 15 umožňuje uplatniť si na súde nárok voči škodcovi na náhradu škody aj voči poisťovni, pričom ide o dva samostatné nároky poškodeného proti dvom subjektom, ale voči každému z nich z iného právneho dôvodu. Hoci nová právna úprava od 01.01.2002 zaviedla všeobecný priamy nárok poškodeného na náhradu škody proti zodpovednostnému poisťovateľovi, neznamená to, že ide o solidárnu zodpovednosť. K tomu poukázal na súdne rozhodnutia Najvyšších súdov Slovenskej republiky a Českej republiky. „Náhrada škody“ je pojmom civilného deliktuálneho práva, poisťovateľ poskytuje poškodenému poistné plnenie a nie náhradu škody, hoci poistné plnenie má za účel škodu nahradiť. Rovnaké kritérium platí aj pre ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy. K otázke pasívnej legitimácie žalovaného 2/ poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Cdo/42/2010 zo dňa 17.10.2011, v zmysle ktorého nároky pozostalých majú povahu nemajetkovej ujmy, ktorá sa odškodňuje z dôvodu ochrany osobnostných práv podľa § 11 až 17 Občianskeho zákonníka a osobou zodpovednou za takúto ujmu je priamy pôvodca zásahu, povinné zmluvné poistenie v prípade usmrtenia (obdobne tiež zranenia) osoby pri dopravnej nehode zásadne kryje iba nároky podľa § 448 a § 449 Občianskeho zákonníka a nevzťahuje sa na odškodnenie pri nárokoch týkajúcich sa zásahov do osobnostných práv. K rozsahu poistného krytia poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/73/2006 zo dňa 30.01.2007, podľa ktorého nebola žalobcom (rodičom nebohého poškodeného z dopravnej nehody) spôsobená škoda na zdraví priamo protiprávnym konaním žalovaného, poškodenie ich zdravia bolo výsledkom ich reakcie na smrteľný úraz syna (po tom, čo sa dozvedeli o smrti svojho syna). Z rozhodnutia Súdneho dvora vo veci C-22/12 vyplýva, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. V rozhodnutí sa Súdny dvor nevyjadril meritórne o tom, že zákon č. 381/2001 Z. z.
pokrýva aj túto náhradu, súdny dvor len vyslovil presvedčenie, že v tých členských štátoch, kde upravuje vnútroštátne právo náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, pokiaľ dosiaľ poistné nekryje táto ujma, tak by mala poistné pokrývať a pokiaľ sa Slovenská republika s týmto názorom stotožní, je na rade zákonodarný proces, ktorý premietne tento názor do zákona. Povinné zmluvné poistenie v zmysle § 4 ods. 1 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z. kryje iba škodu na zdraví, pričom škodu na zdraví a nemajetkovú ujmu Občiansky zákonník jasne od seba odlišuje. Ani rozhodnutie Európskeho súdneho dvora nemôže vypĺňať medzery v platnom právnom poriadku SR. Pokiaľ teda v zmysle vnútroštátnej úpravy nie je zakotvené poistné krytie priznania peňažnej satisfakcie pri ochrane osobnosti podľa § 11 a § 13 a nasl. Občianskeho zákonníka a pokiaľ Najvyšší súd SR judikuje, že podľa súčasne platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za

zásah do osobnostných právo uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, poisťovateľ nemôže byť pasívne legitimovaný na povinnosť poskytnutia tohto nároku za poisteného (tu poukázal na rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 12Co/89/2013 zo dňa 26.06.2014 v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy, ktorým zamietol žalobu proti poisťovni).

(5) Tunajší súd ako súd prvej inštancie rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 12C/414/2014-179 zo dňa 29.04.2015 tak, že zaviazal žalovaných 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne k zaplateniu žalobcovi 1/ sumy 70.000 eur, žalobkyni 2/ sumy 60.000 eur a žalobcovi 3/ sumy 30.000 eur, vo zvyšku nároku žalobu zamietol a priznal žalobcom náhradu trov konania. Na odvolanie všetkých strán odvolací súd uznesením č. k. 25Co/617/2015-235 zo dňa 06.06.2016 napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie prvoinštančnému súdu. Z odôvodnenia rozhodnutia druhoinštančného súdu k namietanej pasívnej legitimácii žalovaného 2/ vyplýva, že vnútroštátny orgán aplikácie práva sa má vždy usilovať o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva, teda výklad v súlade s komunitárnym právom, aby sa tak zabezpečil reálny účinok príslušnej smernice bez ohľadu na to, či ustanovenia použité pri výklade majú alebo nemajú priamy účinok. Súd členského štátu môže prostredníctvom eurokonformnej interpretácie vyplniť medzery vnútroštátneho právneho predpisu samotnými ustanoveniami smernice. Súdny dvor Európskej únie (ESD) rozsudkom C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013 (použiteľným aj na daný prípad) rozhodol, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. Súčasne ESD upozornil, že i keď nerozhoduje vnútroštátny spor, vnútroštátnemu súdu prináleží, aby rozhodol právnu vec v súlade s rozhodnutím súdneho dvora a týmto rozhodnutím sú rovnako viazané ostatné vnútroštátne súdne orgány, na ktoré bol podaný návrh s podobným problémom. Ujma na zdraví, ktorá musí byť podľa druhej smernice (Smernica rady 84/5/5 EHS z 30. decembra 1983) krytá, predstavuje akúkoľvek ujmu, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumu. Preto medzi škody, ktoré sa musia nahradiť v súlade s právom únie, patrí aj nemajetková ujma, ktorej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore. Napokon ESD uviedol, že ochrana podľa prvej smernice (Smernica rady 72/166/5 EHS z 24. apríla 1972) platí pre akúkoľvek osobu, ktorá je podľa vnútroštátnych právnych predpisov upravujúcich zodpovednosť za škodu oprávnená na náhradu škody spôsobenej motorovými vozidlami. Pojem škoda je potrebné vykladať extenzívne v tom zmysle, že tento pojem zahŕňa aj náhradu nemajetkovej ujmy z titulu občianskoprávnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv tu poškodených spočívajúcich v zásahu do práva na súkromie a rodinný život spôsobenom pri prevádzke dopravných prostriedkov. Pokiaľ podľa súdnej praxe usmrtenie pri dopravnej nehode vyvoláva nielen občianskoprávnu zodpovednosť za škodu, ale aj občianskoprávnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musí byť aj táto zodpovednosť predmetom poistenia poistného krytia. To isté potom platí i pre ťažké poškodenie zdravia pri dopravnej nehode, ako je to v danom prípade. Otázka zodpovednosti oboch žalovaných za vzniknutú nemajetkovú ujmu je daná a už judikovaná aj Súdnym dvorom EÚ. S použitím eurokonformného výkladu pojmov „náhrada škody, škoda na zdraví“ sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti (potom i samotnému poškodenému a jeho rodinným príslušníkom, ako je to v danom prípade) dopravnej nehody, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví. Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch ako jedna z foriem satisfakcie za neoprávnený zásah do života a zdravia fyzickej osoby patrí medzi nároky kryté poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z. z. a povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Účelom práva na peňažné zadosťučinenie v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka je vyvážiť a zmierniť nemajetkovú ujmu peňažnou formou, čím plní funkciu reparačnú, rovnako ako je to pri náhrade škody. Žalovaný 1/ a 2/ majú postavenie samostatných spoločníkov a nevzniká medzi nimi pasívna solidarita, jedným rozhodnutím môže byť každý z nich zaviazaný na splnenie celého dlhu veriteľovi a vo výroku rozhodnutia musí byť vymedzený ich vzájomný vzťah (plnením jedného z nich zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť druhého). K výške priznaného plnenia odvolací súd uviedol, že prvoinštančný súd sa musí vysporiadať so všetkými skutočnosťami, ktoré ho viedli k priznaniu peňažného zadosťučinenia a musí zdôvodniť, do akej miery došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti v spoločnosti a musí sa vysporiadať so všetkými skutočnosťami, ktoré musia slúžiť ako podklad k rozhodnutiu o výške náhrady nemajetkovej ujmy. Hodnota ľudského života a zdravia je nevyčísliteľná a nie je možné ani vyčísliť nemajetkovú ujmu, ktorá vznikla na zdraví žalobcu 1/, je možné iba poskytnúť určitú satisfakciu, ktorá sčasti dokáže zmierniť vzniknutú nemajetkovú ujmu. Pri rozhodovaní o výške peňažnej náhrady (keď právna úprava neposkytuje súdom

presné vodítka pre jej vyčíslenie) je potrebné prihliadať na judikatúrou ustálené kritéria pre jej určenie. Okolnosti, ktoré je potrebné preskúmať na strane poškodeného môžu byť podľa rozvíjajúcej sa doktríny najmä intenzita vzťahu medzi žalobcami navzájom, vek poškodeného, otázka hmotnej závislosti medzi žalobcami, prípadne poskytnutie inej satisfakcie. Okolnosti na strane osoby zodpovednej sú postoj žalovaného (ľútosť, náhrada škody, ospravedlnenie, ...), dopad udalosti do duševnej sféry pôvodcu - fyzickej osoby, jeho majetkové pomery a miera zavinenia, event. miera spoluzavinenia poškodeného. Pri určení výšky peňažnej náhrady je nutné použiť aj princíp proporcionality (zohľadnenie súm priznaných v iných porovnateľných konaniach, rozhodovacia prax vyšších súdov v skutkovo podobných veciach).

(6) Súd vo veci vykonal dokazovanie výsluchom žalobcov 2/ a 3/, svedkov a oboznámením sa s predloženými listinnými dôkazmi. Otázka pasívnej legitimácie žalovaného 2/ bola zodpovedaná (napriek poukazu žalovaného 2/ v ďalšom priebehu konania na aktuálne rozhodnutie NS SR zo dňa 31.03.2016 vo veci sp. zn. 3Cdo/301/2010, v ktorom konštatoval nedostatok pasívnej legitimácie poisťovne v sporoch o ochranu osobnosti; tu súd dáva do pozornosti uznesenie Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 206/2015-25 zo dňa 29.04.2015 a z neho vyplývajúce rozhodnutia všeobecných súdov, ktoré (uznesenie) je známe aj žalovanému 2/, keďže predložil súdu k svojej argumentácii aj odlišné stanovisko sudcu vyjadrené v posudzovanej veci, tiež aj uznesenie ÚS SR zo dňa 16.10.2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016); nárok žalobcov čo do dôvodu preukázaný (podporený k žalobe pripojenými listinami, ktoré jednoznačne potvrdili zásah do osobnostných práv žalobcov 1/ až 3/ žalovanou 1/ a ktoré (skutkové) tvrdenia protistrana nenamietala), súd skúmal oprávnenosť nárokov žalobcov 1/ až 3/ čo do ich výšky.

(7) Žalovaná 1/ cestou svojho advokáta namietala absenciu súdneho rozhodnutia o schválení podania žaloby v danej veci v mene žalobcu 1/ jeho opatrovníčkou podľa § 28 Obč. zákonníka. K tomu pripojila aj rozsudok NS ČR zo dňa 20.10.2012, v ktorom súd skonštatoval, že „podanie žaloby nie je bežnou záležitosťou a môže mať ďaleký dosah do sféry maloletého (okrem vzniknutých práv a povinností, o ktorých je rozhodované v konaní, tiež nutnosť hradiť náklady súdneho konania) a preto zákonní zástupcovia (maloletého) žalobcu potrebovali na podanie žaloby v zastúpení tohto žalobcu súhlas súdu“. Podľa § 28 občianskeho zákonníka ak zákonní zástupcovia sú povinní aj spravovať majetok tých, ktorých zastupujú, a ak nejde o bežnú vec, je na nakladanie s majetkom potrebné schválenie súdu. Tu súd poukazuje na to, že schváleniu súdom podliehajú právne úkony vykonávané zákonným zástupcom maloletej, prípadne nesvojprávnej osoby a súvisiace so správou majetku zastupovanej osoby. Právny úkon je definovaný v ustanovení § 34 Občianskeho zákonníka a je prejavom vôle smerujúcim najmä k vzniku zmene alebo zániku tých práv a povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú. Žaloba takýmto právnym úkonom nie je, podanie žaloby v danom prípade smeruje k možnému nadobudnutiu majetku, v súvislosti s ktorého spravovaním bude prípadne opatrovníčka viazaná na schvaľovacie konanie pred súdom. Súd má za to, že na podanie žaloby v mene žalobcu 1/, nie je potrebné schválenie súdom.

(8) Žalobca 1/ utrpel pri dopravnej nehode zavinenej žalovanou 1/ vážne zranenia s trvalými následkami, pričom „prognóza jeho zdravotného stavu je veľmi nepriaznivá“. Vzhľadom na zdravotný stav, v ktorom sa dlhodobo nachádza, bol pozbavený spôsobilosti na právne úkony, nie je schopný samostatne zabezpečiť si základné životné a spoločenské potreby, vyžaduje celodennú starostlivosť inej osoby, ktorú mu zabezpečujú práve jeho rodičia - žalobcovia 2/ a 3/. Aktuálne zdravotný stav žalobcu 1/ opisuje znalecký posudok vystavený na objednávku žalobcov pre účely konania vedeného na tunajšom súde vo veci zaplatenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia (sp. zn. 10C/265/2013). Znalecký posudok bol vypracovaný znaleckou organizáciou (v odbore zdravotníctvo a farmácia) forensic.sk pod č. 59/2015 dňa 05.03.2015 k zhodnoteniu aktuálneho zdravotného stavu žalobcu 1/ a určeniu bodového ohodnotenia bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia. Z jeho záverov vyplýva, že žalobca 1/ dňa 08.09.2011 utrpel polytraumu (poranenie niekoľkých orgánových sústav) so závažným kraniocerebrálnym poranením pri dopravnej nehode ako vodič motocykla. Pri čelnej zrážke s osobným motorovým vozidlom došlo u neho k poruche vedomia a následne bola nutná umelá pľúcna ventilácia po dobu niekoľkých týždňov. CT vyšetrením (počítačová tomografia) bolo zistené zakrvácanie v mozgových komorách, difúzne axonálne poškodenie vľavo, difúzny mozgový opuch a laceračné zmeny pľúc. Počas hospitalizácie sa pacient nachádzal v apalickom stave (bdelá kóma), v októbri 2012 mu bol zistený štvorkomorový hydrocefalus. Za aktuálny neuropsychiatrický deficit poškodeného je zodpovedný traumatický mozgový opuch a difúzne axonálne poškodenie. Do marca 2012 sa nachádzal v apalickom stave, doposiaľ nie je schopný plného vnímania, nie je schopný rozprávať, na okolie reaguje mimikou a pohybmi ľavou rukou, chápe iba jednoduché a viackrát opakované vety. Z posudku vyplýva, že

žalobca 1/ bol v novembri 2014 vyšetrený znalcom - neurológom. Bol zistený prítomný organický psychosyndróm ťažkého stupňa so spastickou kvadruparézou akcentovanou vpravo, kde je úplné ochrnutie končatín, na ľavej dolnej končatine je ťažká paréza, pohyb možný čiastočne, ľavú ruku zdvihne nad úroveň, prítomná porucha prehĺtania, inkontinencia, ťažká poúrazová demencia, čo znalec vyhodnotil ako jednoznačné a preukázateľné trvalé a globálne sťaženie spoločenského uplatnenia poškodeného vo všetkých jeho zložkách (osobný, rodinný, pracovný, spoločenský život) s kompletnou stratou samostatnosti a odkázanosťou na 24-hodinovú opateru druhých osôb. U poškodeného došlo ku komplexnému a trvalému zneschopneniu v oblasti rozumových, pohybových, sexuálnych funkcií, komunikácie a vnímania.

(9) Písomným podaním zo dňa 26.10.2016 žalobcovia podali návrh na zmenu žaloby v tom smere, že si uplatňujú peňažné nároky voči žalovaným 1/ a 2/ v pôvodnej výške s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká povinnosť druhého žalovaného plniť v rozsahu poskytnutého plnenia. Ďalej k veci uviedli, že postoj žalovanej 1/ od škodovej udalosti k poškodenému a jeho rodine je absolútnou absenciou empatie a ľútosti, žalovaná 1/ prijala síce trestnoprávnu zodpovednosť, ale podľa názoru žalobcov tak urobila v záujme dosiahnutia čo najnižšieho trestu. Žalovaná za obdobie piatich rokov sa ani raz nekontaktovala so žalobcami, osobne ani písomne neprejavila ľútosť, snahu zmierniť následky svojho konania alebo prispieť k uzdraveniu poškodeného. Formálne ospravedlnenie prostredníctvom právnej zástupkyne štyri roky po škodovej udalosti je smerované skôr súdu než samotným žalobcom s cieľom dosiahnuť čo najnižšiu výšku náhrady nemajetkovej ujmy. Žalovaná 1/ za obdobie piatich rokov ani raz poškodeného nenavštívila a neprejavila záujem o jeho zdravotný stav. Dopad udalosti do duševnej sféry žalovanej 1/ preukázaný nebol, v živote a správaní žalovanej nedošlo k žiadnej zmene. Náhrada nemajetkovej ujmy je krytá zákonným poistením motorových vozidiel, z ktorého dôvodu nie je potrebné skúmať majetkové pomery žalovanej 1/ s poukazom na to, že minimálna výška zákonného krytia na jednu osobu predstavuje 1 milión eur. Žalobcovia ďalej majú za to, že na spoluzavinenie je potrebné (rovnako ako na zavinenie) preukázať príčinnú súvislosť medzi protiprávnym konaním a následkom spočívajúcim škode na zdraví a zásahom do osobnostných práv, takáto príčinná súvislosť nebola v trestnom ani v občianskoprávnom konaní preukázaná. Výšku požadovanej nemajetkovej ujmy považujú za primeranú s poukazom na to, že iba ťažko si možno predstaviť ťažší následok dopravnej nehody ako v prípade žalobcu 1/, návrh žalovaného 2/ na priznanie nemajetkovej ujmy v zmysle podania zo dňa 09.04.2015 s poukazom na povinnú minimálnu výšku poistného krytia považujú za výrazný nepomer, pričom žalobcovia 2/ a 3/ ku dňu podania žaloby na zmiernenie následkov škody na zdraví vynaložili čiastku asi 40.000 eur, pričom na krytie týchto nákladov si zobrali úver. Nie je možné akceptovať a formalisticky prijať názor, že zásah do práva na život je aj v prípade posúdenia psychickej ujmy závažnejší ako zásah do práva na zdravie. Len ťažko možno porovnávať utrpenie a citové prežívanie krátkeho záblesku vedomia pred haváriou s následkom smrti a psychické a citové utrpenie, ktoré prežíva žalobca 1/ po prebratí z bdelej kómy, ktorého stav možno zjednodušene hodnotiť ako uväznenie rozumu, citov a duše v nefunkčnom telesnom obale. V tomto smere navrhli nariadiť znalecké dokazovanie z odboru psychológia s cieľom určiť rozsah psychickej ujmy a citového utrpenia a dopad na súkromný a rodinný život žalobcov. K okolnostiam, za ktorých k porušeniu práva došlo uviedli, že spoluzavinenie žalobcu 1/ nebolo v žiadnom konaní preukázané a je daná plná objektívna zodpovednosť žalovanej 1/; intenzita zásahu do osobnostných právach žalobcu 1/ je maximálna, do práv žalobkyne 2/ a žalobcu 3/ je značná. Zásah do osobnostných práv žalobcov je vzhľadom na predpokladanú nemennosť zdravotného stavu žalobcu 1/ trvalý a dopady a dôsledky zásahu sú maximálne.

(10) V otázke „zmeny žaloby“ súd má za to, že otázka solidarity dlžníkov je na posúdení súdom a preto nie je potrebné o procesnom návrhu rozhodnúť.

(11) Žalobkyňa 2/ vo svojej výpovedi uviedla, že citové vzťahy v rodine boli vždy dobré a boli si citovo veľmi blízki so synom. Žije v prvom manželstve a žalobca 1/ je ich jediné dieťa. V čase dopravnej nehody mala XX rokov a vtedy zanechala zamestnanie, v súčasnosti je bez príjmu a nepoberá ani opatrovateľský príspevok. Žije riadnym rodinným životom, syn chodil do školy a zmaturoval, ako rodičia mu dali všetko, čo mohli. Nehoda z jedného okamihu na druhý všetko zmenila a všetko sa zrútilo. Ani na okamih nezaváhala a ihneď ukončila zamestnanie a odvtedy je 24 hodín denne so žalobcom 1/ (plienkuje ho, mení polohy na posteli, kŕmi). Citová väzba existuje doposiaľ, lebo prijíma pomoc iba od nej. Je ich jediným dieťaťom a bol jedinou nádejou, keby v budúcnosti boli odkázaní so starostlivosťou práve naňho, pred nehodou sa naňho vo všetkom mohli spoľahnúť, vždy rád pomáhal. V súčasnosti je vo veku, keď sa jeho spolužiaci a spolužiačky sobášia, ale žalobcom je táto radosť upretá. nikto si

nedokáže predstaviť, o aké dennodenné trápenie ide, robia preňho všetko, čo sú schopní a pozerajú naňho len so žiaľom, ako leží v posteli. Aby zabránili deformácii tela a k znehybneniu, pravidelne ho vozia na rehabilitáciu do L. R. P.. Vďaka jej starostlivosti sa jeho stav nezhoršuje, ale ani na druhej strane ani nezlepšuje. Na jeho stav má vplyv aj počasie, nie sú dva dni rovnaké. Pred nehodou chodievali na výlety, mali víkendové programy, chodili lyžovať. Mal aj okruh svojich priateľov, bol medzi nimi obľúbený, chodil sa s nimi zadávať, od nehody všetko zaniklo. Je iba to, že otec pracuje a matka je so žalobcom 1/ doma 24 hodín. Neprichádzajú do úvahy žiadne výlety - do Tatier, k moru, nie je to možné z finančných dôvodov, ani z dôvodu zdravotného stavu žalobcu 1/. Žalovaná 1/ ich nikdy nenavštívila a nikdy sa neospravedlnila, ani ich nekontaktovala. Sama (žalobkyňa 2/) predtým jazdila na motocykli, od dopravnej nehody však už nie.

(12) Žalobca 3/ výpoveď žalobkyne 2/ doplnil s tým, že žalobca 1/ je nielen jeho jediným synom, ale bol aj najlepším priateľom, vedel o ňom všetko. Chodievali spolu behať, trénovali spoločne bojové umenie. Od dopravnej nehody je nervovo zrútený a ostáva mu len práca a tréningy. Žalobcu 1/ označil za silného chlapa a typického bojovníka, očami vyjadruje všetko. Uviedol, že žalobca 1/ svalstvo už v podstate nemá, v P. mu pomáhajú so svalstvom, ale je iba ako bábika, je to pre neho (žalobcu 3/) ťažké. Podľa neho si žalobca 1/ uvedomuje rozdiel vo svojom zdravotnom stave a s pamäťou nemá problém, má len problém s pohybom a vyjadrovaním. Z návštev kamarátov alebo bývalej priateľky sa teší. Javí sa mu (žalobcovi 3/), že sa trochu usmieva alebo slabo kývne hlavou. Žalovaná 1/ sa nikdy neospravedlnila. Poukázal na to, že je učiteľka v škole a žiakom vraj rozpráva o udalosti inak. Vedel o tom, že jej manžel navštívil jeho matku, žalobca 3/ však so svojou matkou kontakt neudržiava. Od dopravnej nehody jazdí na motorke len do práce a späť. Motorku, s ktorou jazdil žalobca 1/, kúpil asi rok predtým, bola nepojazdná, opravil ju a potom používal. Vedel, že syn nemá na takú motorku vodičské oprávnenie, mienil ju však prerobiť, medzičasom však došlo k nehode. Rehabilitácie v L. prepláca zdravotná poisťovňa v rozsahu asi 25%, bez cestovného, stravného a ubytovania.

(13) Svedok J. F. vo svojej výpovedi uviedol, že pozná žalobcu 3/ už 15 až 20 rokov, žalobkyňu sa pozná ako jeho manželku. Bol na mieste dopravnej nehody a pribehol k miestu, kde ležal na ceste nejaký muž, ktorý komunikoval a ukazoval na kamaráta. Pribehol k druhému ležiacemu mužovi, ktorý ležal bez známok života, mal na sebe prilbu a riadne oblečenie motorkára (sám je motorkár), osobne rozopínal ležiacemu mužovi remienok na prilbe, tá mu na hlave riadne držala, potom čakali sanitku. Vtedy nevedel, že ide o syna žalobcu 3/, o tom sa dozvedel až neskôr. Svedok s určitosťou tvrdil, že muž prilbu mal, pamätá sa na to, nakoľko o dôležitosti prilby následne hovoril aj s ďalšími kamarátmi motorkármi.

(14) Svedkyňa B. U. vypovedala, že so žalobkyňou 2/ sa poznajú od detstva, sú v kamarátskom vzťahu, ich deti sa narodili v rovnakom čase, spolu vyrastali a spoločne sa hrávali, takisto pracovali spoločne na prvom pracovisku a ich priateľstvo sa viac prehĺbilo. Žalobkyňa znáša situáciu ťažko, hoci stále je usmievavá a v dobrej nálade a snaží sa, aby syn nevidel, že je zle. Chráni a vysvetľuje mu, že tak ako je to teraz, je to dobre, snaží sa synovi pomôcť. Žalobcovia pred nehodou žili veľmi pekne, mali vzájomne pekný vzťah, rodičia žili vyslovene pre dieťa, žalobca 1/ bol pre nich všetkým a spravili preňho všetko, čo mohli, žalobca 1/ sa mohol na nich s dôverou obrátiť. V ich rodine vládla láska a táto ich aj doteraz drží pokope. Predtým spoločne chodievali na zábavy, plesy, zúčastňovali sa akcií obce, kde vystupovali ich deti, rodina sa vo voľnom čase venovala motorkám. Od udalosti sa rodina zmenila, dieťa si vyžaduje 24-hodinovú starostlivosť a stretávajú sa iba vtedy, keď ich navštívi svedkyňa, asi raz mesačne. Odvtedy sa nedá hovoriť o žiadnych výletoch. V starostlivosti žalobkyni významne pomáha jej matka. Rodina v súčasnosti žije veľmi pekne, navzájom si pomáhajú a podporujú sa psychicky. Matka venuje synovi 24-hodinovú starostlivosť a pomoc, komunikujú spolu očami a na synovi to vidno, že očakáva pomoc od svojej matky. Matka sa bez premýšľania rozhodla zanechať prácu, keď videla, že syn ju potrebuje. To, že žalobca 1/ žije a čo všetko má, môže ďakovať len svojej matke, jeho otec ju plne podporuje, musí však pracovať, aby finančne zabezpečil rodinu. Žalobca 1/ bol predtým mladý muž plný života, ohňa, po nehode už iba leží, len oči mu svietia, rodičia sa po nehode psychicky zlomili, stále sú však spolu, čo by sa bez lásky prežiť nedalo.

(15) Svedkyňa P. Q. vypovedala, že žalobcov pozná asi 20 rokov, so žalobkyňou spolu pracovali, sú v priateľskom vzťahu a obdeň si telefonujú. Pred nehodou rodina spoločne absolvovala výlety, lyžovačky, kino, mali spolu rodinný program. Žalobca 1/ svojich rodičov ľúbil a on bol pre nich všetkým. Po nehode je rodina zrútená a spoločné programy zanikli. Matku úplne zaneprázdňuje stav syna a otec zarába

peniaze, aby rodinu zabezpečil. Život sa im úplne zmenil, nikde nemôžu ísť, nehoda ich psychicky zlomila. Predtým žili intenzívnym životom a ten sa im úplne zvrátil.

(16) Žalovaná 1/ sa listom zo dňa 08.11.2016 s poukazom na vedené konanie v danej veci žalobcom 1/ až 3/ ospravedlnila za svoje nedbanlivostné konanie, ktoré im spôsobilo mnoho nepríjemností v živote po tragickej udalosti z 08.09.2011. Uviedla, že sama vedie rodinný život a vie si predstaviť, aké ťažké je pre žalobcov znášať náročnú situáciu a za ich statočný postoj k otázke starostlivosti o dieťa im patrí jej obdiv. Vyjadrila ľútosť nad svojou nedbanlivosťou a keby bolo možné vrátiť všetko späť, urobila by všetko, aby k tejto nešťastnej udalosti nedošlo. Nie je pravdou, že sa snažila za každú cenu viny zbaviť, naopak prijatím dohody o vine a treste uznala svoju chybu a prijala trest. Okolnosti nehody predstavujú podstatný zásah aj do jej života a života rodiny a spamätávajú sa z neho do dnešných dní. K tomu pripojila čestné vyhlásenie (bez dátumu) o tom, že žalovaná 1/ poskytla peňažnú čiastku 200 eur na účely finančnej zbierky organizovanej pre žalobcu 1/. Žalovaná 1/ je zamestnaná, pracuje ako triedny učiteľ na základnej škole s príjmom (aktuálne) 1.195,50 eur mesačne. Nevlastní žiadny nehnuteľný majetok.

(17) Svedok U. N. - manžel žalovanej 1/ vypovedal, že žalobcov osobne nepozná. V súvislosti s prejavom ľútosti nad udalosťou kontaktoval matku žalobcu 3/, mal záujem kontaktovať rodinu (žalobcov) a prejaviť im ľútosť, od čoho ich však ich známi vo F. L. odrádzali a preto kontaktoval najprv starú matku žalobcu 1/. Svedka prijala, prejavil ľútosť nad udalosťou a požiadal ju o kontakt s jej synom - žalobcom 3/, čo však stará matka odmietla s tým, že stretnutie môže zle dopadnúť, žalobca by ho mohol napadnúť. Následne dva alebo trikrát spolu telefonovali ohľadne zdravotného stavu žalobcu 1/ a jeho vývoja (naposledy dostal informáciu o tom, že bol žalobca 1/ prevezený z nemocnice v M. S. R. B.. Žalovaná 1/ celú udalosť znáša veľmi ťažko, je z toho nervózna a zmenila sa jej povaha. So žalovanou 1/ bývajú v rodinnom dome po jeho otcovi, ktorý dom zdedil v roku 1989.

(18) Žalovaný 2/ súdu uviedol, že žalobca 1/ si voči nemu uplatnil nároky z titulu bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, na základe týchto nárokov mu do dňa 04.10.2013 bola vyplatená suma 74.976 eur. K nároku žalobcu 1/ vo svojom písomnom podaní zo dňa 13.03.2017 uviedol s poukazom na pripojené rozhodnutie ústavného súdu, že nemajetková ujma je pri sťažení spoločenského uplatnenia vylúčená, nároky v súvislosti so zásahom do zdravia, telesnej integrity, ako aj do rodinného a súkromného života, sa uplatňujú v rámci odškodňovania bolesti poškodeného a sťaženia spoločenského uplatnenia podľa § 444 Občianskeho zákonníka a zákona č. 437/2004 Z. z. Podľa ústavného súdu ujmy v dôsledku poškodenia zdravia prejavené vo viacerých sférach súkromného a rodinného života, sú kryté inštitútom sťaženia spoločenského uplatnenia a odškodňované jednorazovo. Žalobcovi 1/ vyplatili náhradu za vecnú škodu v sume 7.490 eur, na bolestnom 18.226 eur a na sťažení spoločenského uplatnenia 56.750 eur.

(19) Z odôvodnenia (pripojeného) uznesenia Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 426/2014-31 zo dňa 13.08.2014 a ním citovaných rozhodnutí všeobecných súdov okrem iného vyplýva, že nároky poškodeného v prípade zásahu do jeho zdravia a telesnej integrity, aj nároky v oblasti súkromia a rodinného života pokrýva ustanovenie § 444 Občianskeho zákonníka a ustanovenia zákona č 437/2004 Z. z., pretože poskytuje náhradu pre obmedzené možnosti poškodeného nielen v živote, ale aj v spoločnosti. Ujmy poškodeného sú kryté inštitútom sťaženia spoločné členského uplatnenia a odškodňované jednorazovo na základe bodového ohodnotenia v závislosti od rozsahu obmedzení pri uplatnení v živote a v spoločnosti. Ustanovenia zákona č. 437/2004 Z. z. upravujú náhradu za dôsledky poškodenia zdravia v pracovnom, kultúrnom, súkromnom, manželskom, ale i v politickom či športovom živote, pokrývajú teda náhradu všestranných obmedzení poškodeného v rôznych sférach jeho života, pri plnení jeho rôznych spoločenských úloh, ktoré sa prejavili ako dôsledok poškodenia zdravia.

(20) V písomnom vyjadrení k veci zo dňa 13.04.2017 žalobcovia k zdravotnému stavu žalobcu 1/ poukázali na (k žalobe pripojený) znalecký posudok psychiatra č. 37/2012, podľa ktorého žalobca je na trpí duševnou poruchou, a to coma vigile - totálna dezorientácia všetkými smermi, nenadviazateľný verbálny, ale ani očný kontakt, nereaguje ani na bolestivé podnety, úplná absencia reakcií na podnety okolia, absentuje motorická aktivita, adekvátna odpoveď, inkontinencia, imobilita, absolútna nesamostatnosť aj pri bazálnych úkonoch - osobnosť posttraumaticky organicky zmenená - u poškodeného došlo ku komplexnému a trvalému zneschopneniu v oblasti rozumových, pohybových, sexuálnych funkcií, komunikácie a vnímania. Správa neurológa zo dňa 16.03.2017 konštatuje stav bez podstatných zmien oproti predchádzajúcim nálezom. Poukázali na to, že v zmysle uznesenia Ústavného

súdu SR predloženého žalovaným 2/ ustanovenie § 2 ods. 2 zákona č. 437/2004 Z. z. rieši nepriaznivé následky len fyzickej povahy, čo vyplýva zo samotného zmyslu zákona, sťaženie spoločenského uplatnenia je stav v súvislosti s poškodením na zdraví, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky pre životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb a na plnenie jeho spoločenských úloh. Pri rešpektovaní názoru Ústavného súdu by pri poškodení zdravia bola celá sféra zasiahnutých osobnostných práv odškodňovaná na základe lekárskeho posudku bodovým ohodnotením, pričom v prípade nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka takýto postup nie je daný a mieru zásahu do osobnostných práv posudzuje výlučne súd. Sporným faktom je aj samotná výška nemajetkovej ujmy, ktorá je pri sťažení spoločenského uplatnenia ohraničená maximálnym bodovým ohodnotením, príp. mimoriadnym zvýšením, poškodený by takto mohol byť ukrátený o určitú sumu nemajetkovej ujmy, ktorá by mu mohla byť priznaná v prípade postupu podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, kde zákonný limit výšky nemajetkovej ujmy nie je explicitne vyjadrený. Poukázali tiež na to, že všeobecnú záväznosť má iba nález Ústavného súdu, uznesenie Ústavného súdu je záväzné iba pre účastníkov daného konania pred ústavným súdom. Naopak, Najvyšší súd SR vo svojom rozsudku z 28.05.2014 sp. zn. 7Cdo 65/2013, publikovaného v Zbierke stanovísk 1/2015 vyslovil presne opačný názor, podľa ktorého ten istý skutkový dej môže v niektorom prípade zakladať zároveň tak nárok na náhradu za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia, ako aj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej fyzickej osobe na jej osobnostných právach a tieto nároky treba dôsledne rozlišovať. Zmyslom náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia je poskytnúť peňažnú náhradu za ujmu spôsobenú zásahom do telesnej integrity fyzickej osoby. Ani zo zásad na hodnotenie bolesti, zásadná hodnotenie sťaženia spoločenského uplatnenia, ale ani zo sadzieb bodového ohodnotenia nevyplýva, že by sa náhrady za bolesť a za sťaženie spoločenského uplatnenia poskytovali za ujmu, ktorá sa premieta do osobnostnej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti. K otázke spoluviny žalobcu 1/ poukázali na to, že v trestnom konaní nebola spoluvina poškodeného konštatovaná a nebolo preukázané, že by absencia vodičského oprávnenia na motocykel vyššej kubatúry mala vplyv na priebeh škodovej udalosti a jej následky. V zmysle § 11 ods. 6 písm. b/ zákona o povinnom zmluvnom poistení ... je poistiteľ povinný do troch mesiacov od nahlásenia poistnej udalosti oznámiť poškodenému rozsah plnenia, a teda aj to, či je daná spoluvina poškodeného. Žalovaný 2/ tak urobil 02.10.2013, ktorým (oznámením) priznal škodu vo výške, ktorú si síce sám vyčíslil, ale v plnej výške bez uskladnenia akéhokoľvek zníženia. K výške nároku žalobcovia uviedli, že trauma zo straty blízkej osoby v prípade úmrtia je neporovnateľne nižšia ako celoživotné prežívanie utrpenia spojené s uväznením mysle v nefunkčnom tele a každodenné prežívanie utrpenia dieťaťa rodičmi poškodeného. Zásah do osobnostnej sféry žalobcov, predovšetkým žalobcu 1/ sa svojou intenzitou nepochybne približuje k hornej hranici možného zásahu, a teda je namieste priznanie celkovej výšky náhrady škody približujúcej sa k hornej hranici limitu poistného plnenia. Merítkom primeranosti tiež môže byť kritérium, akoby predmetnú ujmu v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba a za koľko by boli iní ochotní podstúpiť toho, čo prežívajú žalobcovia.

(21) K vyjadreniu pripojili správu neurológa z 16.03.2017, podľa ktorej v súčasnosti žalobca 1/ sleduje okolie, komunikuje nonverbálne - mimikou, úsmevom, naďalej je imobilný, trvá inkontinencia, objavujú sa decubity. Zo záveru vyplýva stav bez podstatnej zmeny. Vzhľadom na predloženú správu súd so súhlasom ostatných strán upustil od znaleckého dokazovania, ktoré malo za cieľ posúdiť zdravotný stav žalobcu 1/ a vyjadriť sa k jeho prognóze.

(22) Žalobcovia cestou advokáta v konečnom návrhu žiadali, aby súd rozhodol podľa žalobného návrhu. Podľa ich názoru je tu daná pasívna legitimácia žalovanej 1/ z toho dôvodu, že bola v tejto veci odsúdená trestným súdom a je tak daný zásah do súkromného života. Čo sa týka pasívnej legitimácie žalovaného 2/, poukázali na svoje písomné vyjadrenie s tým, že je niekoľko rozhodnutí, ktorými boli v tomto smere zamietnuté návrhy poisťovní. Čo sa týka samotného poškodenia zdravia žalobcu 1/, preukázali ho zdravotnou dokumentáciou, sú toho názoru, že zásah do osobnostných práv, súkromia žalobcu 1/ je v takom rozsahu, že väčšie už ani nemôže byť. To, čo žalobca 1/ na základe tejto škodovej udalosti prežíva, je absolútna strata všetkého, čo človek od života očakáva, žalobca 1/ je v stave, kedy prežíva asi psychickú traumu, je to trauma, z ktorej nie východiska. V tomto smere poukazovanie žalovaných 1/ a 2/ a poukazovania na prípady úmrtia, nie je možné porovnávať traumu, ktorú prežívajú žalobcovia s tým, keď pri nehode niekto zomrie. Je to zďaleka ťažšia situácia, z ktorej niet východiska. Žalobkyňa 2/ zanechala svoje zamestnanie,
24 hodín sa venuje len synovi, jej život stratil všetky atribúty šťastného, pokojného života. Žalobca 3/ okrem toho, že chodí do zamestnania, je na tom rovnako. Čo sa týka výšky nemajetkovej ujmy, sú

základné východiskové body, samotný zákon pri náhrade škody stanovuje výšku náhrady škody a pri škode na strate života je celá škoda 5 miliónov eur, pri inom prípade je 1 milión eur. Nebola nijakým spôsobom nebola ich požiadavka prehnaná. Treba zmeniť myslenie a treba si viac ceniť zdravie a život ľudí. Stav žalobcu 1/ sa nedá zmeniť, a každá ujma má byť kompenzovaná. Zo strany žalovanej 1/ ospravedlnenie formálne po piatich rokoch už neznamená nič. Ísť za starou mamou a nájsť si tú ľahšiu cestu, ktorá im povedala, aby za žalobcom nešli, je ľahšia cesta. Je aspoň desať spôsobov, ako by sa mohli skontaktovať so žalobcami. Treba prihliadať na všetky okolnosti tohto prípadu a najmä na to, že stav žalobcu 1/ je nemenný, nezlepšuje sa.

(23) Žalovaná 1/ sa cestou advokáta v konečnom návrhu vyjadrila, že dňa 08.09.2011 došlo pri dopravnej nehode k nezvratnému a trvalému poškodeniu žalobcu 1/. Následky tohto poškodenia pretrvávajú a nesporne i budú pretrvávať do budúcna. Plne uvedomujúc si túto skutočnosť je však pre dosiahnutie spravodlivého a objektívneho rozhodnutia vo veci nutné vziať v úvahu všetky stranami produkované procesné prostriedky, či právne argumenty a pri stanovení výšky relutárnej satisfakcie rovnako prihliadnuť i na judikatúru. Pokiaľ ide o okolnosť na strane pôvodcu zásahu, z vykonaného dokazovania možno ustáliť, že jeho postoj nie je a nikdy nebol ľahostajný. Žalovaná 1/ v konaní o dohode o vine a treste prijala svoju trestnoprávnu zodpovednosť, vyjadrila ľútosť nad svojim konaním a písomne sa žalobcom zaň ospravedlnila, prvotne v rámci vyjadrenia k výške uplatnených nárokov zo dňa 16.04.2015, následne samostatným podaním adresovaným na pojednávaní dňa 16.02.2017. Prejavila záujem o osobný kontakt so žalobcami, ktorý sa na odporúčanie matky žalobcu 3/ nakoniec nerealizoval. Napokon i finančne prispela na zbierku organizovanú v prospech žalobcu1/. I keď samotná udalosť zasiahla majoritne do života žalobcov, udalosť má dopad i do duševnej sféry žalovanej 1/, kde sa táto pravdepodobne nikdy nezbaví pocitu zodpovednosti za zmenu života žalobcu 1/ a jeho rodiny. Aj keď žalovaná 1/ zasiahla svojim konaním do osobnostných práv žalobcov, ide o konanie nedbanlivostné. Na jeho následku nesie mieru spoluviny i samotný žalobca 1/ a to tým, že nemal spôsobilosť na vedenie motocykla a v čase zrážky podľa záverov znaleckého dokazovania v trestnom konaní prekročil najvyššiu povolenú rýchlosť v danom úseku. Pokiaľ ide o majetkovú sféru, žalovaná 1/, táto nevlastní žiaden nehnuteľný, ani väčší hnuteľný majetok. Jej príjem zo zamestnania aktuálne činí sumu 1.195,50 eur, čím je výrazne obmedzená možnosť reálneho uspokojenia nároku žalobcov. Na tejto skutočnosti nič nemení ani fakt, že zákon stanovuje limit poistného plnenia pre jednu škodovú udalosť vo výške 5 miliónov eur, nakoľko na strane žalovaných sa jedná o samostatné procesné spoločenstvo. Pri rozhodovaní o výške peňažnej satisfakcie by mal súd prihliadnuť na závery odvolacieho konania, kde krajský súd pre tento účel konštatoval, že zásah do práva na život možno vnímať ako závažnejší oproti zásahu do práva na ochranu zdravia a súkromia. V kontexte uvedeného preto pri aplikácii princípu proporcionality je potrebné prihliadnuť na obdobné prípady skutkovo a právne zhodné, kde vodítkom pre samotné rozhodnutie môže byť zákon o odškodňovaní obetí násilných trestných činov, v zmysle ktorého zákonodarca stanovil maximálnu možnú mieru peňažnej satisfakcie v prípade úmrtia na 50-násobok minimálnej mzdy, hoci v tomto prípade sa nejedná o úmyselný trestný čin. S poukazom na uvedené a v kontexte záverov dokazovania navrhla, aby súd po zohľadnení všetkých okolností a právnych argumentov žalobcu v celom rozsahu zamietol a uložil žalobcom povinnosť nahradiť trovy konania v rozsahu 100%.

(24) Žalovaný 2/ v konečnom návrhu opäť poukázal na nedostatok svojej pasívnej legitimácie s tým, že žalovanému 2/ sú známe aktuálne uznesenia Ústavného súdu SR, avšak aj po vydaní rozsudku ESD vo veci Haasová (C-22/12) zotrval na doterajších rozhodnutiach, najvyššieho súdu v tom zmysle, že náhrada nemajetkovej ujmy nie je krytá zo zákonného poistenia podľa zákona o povinnom zmluvnom poistení. Zdôraznil, že celá judikatúra týkajúca sa tejto problematiky hovorí o náhrade nemajetkovej ujmy pozostalým po nebohom, ktorý bol účastníkom dopravnej nehody a v tomto prípade vidí zásadný rozdiel medzi publikovanými rozhodnutiami súdov. Čo sa týka nároku nemajetkovej ujmy, ktorú si uplatňuje žalobca 1/, uviedol, že v zmysle vykonaného dokazovania sa nárok opiera o poškodenie zdravia, ku ktorému došlo pri dopravnej nehode poukazujúc sa na psychickú traumu, poškodenie zdravia žalobcu 1/. Dôsledky poškodenia zdravia sa prejavili vo viacerých sférach súkromia a rodinného života žalobcov a z pohľadu zákona č. 437/2004 Z. z. o odškodnení bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia (SSU) je zrejmé, že tieto ujmy sú kryté inštitútom SSU, a tieto si žalobcovia v mene žalobcu 1/ u žalovaného 2/ uplatnili a ktoré im aj bolo vyplatené a má vedomosť o tom, že si aj naďalej ďalšie nároky na SSU v prospech žalobcu 1/ uplatňujú. Je si vedomý toho, že jeden úrazový dej môže zakladať nároky nemajetkovej ujmy spočívajúce v bolestnom a SSU, ako aj v zásahu do rodinného života, avšak nárok na náhradu nemajetkovej ujmy musí vychádzať z iných okolností, ako pri SSU. V danom prípade si žalobcovia uplatňujú náhradu nemajetkovej ujmy z tých istých okolností, ako z náhrady za SSU. Ako

vyplynulo zo svedeckej výpovede žalobcu 3/, rodičia žalobcu 1/ kúpili motorku rok pred dopravnou nehodou a strpeli používanie tejto motorky, hoci si boli vedomí toho, že na vedenie tejto motorky nemal predpísané vodičské oprávnenie. Aj keď to žalobcovia 2/ a 3/ spochybňujú, že toto konanie bolo v príčinnej súvislosti so zavinením, pri nemajetkovej ujme žalobcov 2/ a 3/ je treba prihliadať aj na túto okolnosť. Navrhol žalobu v celom rozsahu zamietnuť s tým, že náhradu trov konania si neuplatňuje.

(25) Podľa § 4 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov poistenie zodpovednosti sa vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uvedeného v poistnej zmluve. Podľa ods. 2 písm. a/ poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení. Podľa ods. 4 poistený má právo, aby poisťovateľ za neho poskytol poškodenému poistné plnenie v rozsahu podľa odseku 2, ak ku škodovej udalosti, pri ktorej táto škoda vznikla a za ktorú poistený zodpovedá, došlo v čase trvania poistenia zodpovednosti, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 15 ods. 1 tohto zákona náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.

(26) Podľa čl. 1 ods. 2 Smernice EP a Rady 2009/103/ES z 16.09.2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti „poškodený“ znamená akúkoľvek osobu oprávnenú na náhradu, pokiaľ ide o akúkoľvek škodu spôsobenú motorovými vozidlami. Podľa čl. 3 prvý pododsek smernice každý členský štát prijme v súlade s článkom 5 všetky vhodné opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe (určených) opatrení. Podľa čl. 3 štvrtý pododsek smernice poistenie uvedené v prvom pododseku povinne pokrýva škodu na majetku, ako aj ujmy na zdraví.

(27) Podľa § 11 Občianskeho zákonníka (zákon č. 40/1964 Zb. v platnom znení) (OZ) fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Podľa § 13 ods. 1 OZ fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie. Podľa ods. 2 pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Podľa ods. 3 výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

(28) Podľa § 116 OZ blízkou osobou je príbuzný v priamom rade, súrodenec a manžel; iné osoby v pomere rodinnom alebo obdobnom sa pokladajú za osoby sebe navzájom blízke, ak by ujmu, ktorú utrpela jedna z nich, druhá dôvodne pociťovala ako vlastnú ujmu.

(29)) Žalobcovia si uplatnili nároky titulom nemajetkovej ujmy v zmysle podľa § 11 a nasl. OZ. Predmetom ochrany je osobnosť fyzickej osoby v jej celistvosti, čiastkové osobnostné práva sú preto chránené len v rámci celkovej ochrany osobnosti a výpočet jednotlivých čiastkových osobnostných práv v § 11, ktoré vytvárajú jednotné, základné osobnostné práva, je len demonštratívny. Finančné zadosťučinenie za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti je možné priznať, ak nebude postačujúce morálne zadosťučinenie a ak došlo k zníženiu dôstojnosti fyzickej osoby, či jej vážnosti v spoločnosti v značnej miere. Základnými predpokladmi pre vznik práva na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 a 3 OZ je protiprávny zásah do osobnostných práv fyzickej osoby, zníženie dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v značnej miere a príčinná súvislosť medzi protiprávnym zásahom do osobnostnej sféry a znížením najmä dôstojnosti a vážnosti fyzickej osoby v spoločnosti. Súd pri úvahe o primeranosti požadovanej satisfakcie musí predovšetkým vychádzať z celkovej povahy, ale i z jednotlivých okolností konkrétneho prípadu (musí prihliadnuť k intenzite, povahe, spôsobu neoprávneného zásahu, charakteru a rozsahu zasiahnutej hodnoty osobnosti, trvaniu nemajetkovej ujmy, k dopadu a dôsledkom, ktoré vznikli a pod.). Ak zásah súčasne zasiahol osobnostné práva viacerých fyzických osôb, každá z postihnutých osôb má právo domáhať sa ochrany. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy - v závislosti na individuálnych okolnostiach

daného prípadu - existencia závažnej ujmy. Závažnosť ujmy treba posudzovať aj vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, nie sú rozhodujúce subjektívne pocity, ale objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ a právo na náhradu škody na zdraví za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 444 OZ sú samostatné právne prostriedky ochrany fyzickej osoby a nie je možné uplatniť ich na základe totožných skutkových tvrdení.

(30) Vzhľadom na vykonané dokazovanie a citované zákonné ustanovenia mal súd za preukázané, že žalobca 1/ - syn žalobcov 2/ a 3/ utrpel pri dopravnej nehode, ktorú zavinila žalovaná 1/ - poistníčka (ktorá mala v čase predmetnej nehody uzavretú poistnú zmluvu so žalovaným 2/ o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou
motorového vozidla - poistný vzťah v čase dopravnej nehody trval) tak vážne zranenia s trvalými následkami, ktoré spôsobili, že žalobca 1/ (pred predmetnou nehodou zdravý, vitálny mladý muž, majúci „všetky predpoklady prežiť šťastný a úspešný život“) je v súčasnosti nesvojprávny, invalidný, v plnom rozsahu celodenne odkázaný na starostlivosť inej osoby, nie je schopný sa uplatniť v žiadnej oblasti normálneho života - osobnej, rodinnej, pracovnej, spoločenskej („v stave sociálnej smrti“). V dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti vznikla žalobcovi 1/ nenapraviteľná ujma na zdraví, v dôsledku ktorej sa nemôže v žiadnom rozsahu a v žiadnej oblasti uplatniť v budúcnosti vo svojom živote (v tomto smere je ujma krytá nárokmi na sťažení spoločenského uplatnenia), ale aj v dôsledku ktorej nemôže byť pre svojich rodičov v budúcnosti ich oporou a životnou istotou, pretrhla sa väzba založená vo vzájomnej citovej spätosti, synovskej láske, spolupatričnosti a vzájomnej perspektíve. Tým súd uzavrel, že je tu nárok žalobcu 1/ na jeho odškodnenie aj titulom nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu vážneho nenávratného zásahu do jeho osobnej integrity - života a zdravia. V prípade žalobcov 2/ a 3/, ktorých ako blízke osoby - rodičov žalobcu 1/ - významne táto udalosť zasiahla, taktiež je tu daný nárok na odškodnenie titulom nemajetkovej ujmy v peniazoch z dôvodu závažného zásahu do ich súkromia a rodinného života. Svedeckými výpoveďami boli súdu preukázané veľmi silné citové väzby v rodine žalobcov. Neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti žalobcom 2/ a 3/ vznikla trvalá a neodstrániteľná ujma, keď ich jediné dieťa, ktoré malo byť pre nich v budúcnosti oporou a životnou istotou, je odkázané navždy na celodennú starostlivosť inej osoby (napriek prejavom neverbálnej komunikácie a slabým pohybom tu nie je žiadny predpoklad k výraznému zlepšeniu zdravotného stavu žalobcu 1/) a ktorú starostlivosť mu s láskou a trpezlivosťou v súčasnosti zabezpečujú jeho rodičia, najmä jeho matka. Žalovaná 1/ síce znáša bremeno zodpovednosti po celý čas a predmetnou dopravnou nehodou sa jej život po psychickej stránke takisto zmenil, preukázateľne sa s poškodeným a jeho rodičmi nijakým spôsobom nekontaktovala, neprejavila účinnú ľútosť (aj, keď možno nie z ľahostajnosti, ale z obáv zo stretnutia).

(31) Pasívna legitimácia žalovanej 1/ bola súdu preukázaná právoplatným rozsudkom tunajšieho súdu č. k. 4T/47/2013 zo dňa 19.04.2013, v ktorom je konštatované zavinenie dopravnej nehody žalovanou 1/. Pasívna legitimácia žalovaného 2/ ako poistiteľa žalovanej 1/ vyplýva z § 15 zákona č. 381/2001 Z. z., v zmysle ktorého si poškodený môže vybrať či nárok na náhradu „škody“ uplatní voči škodcovi (poistenému) alebo voči poisťovateľovi alebo voči obom súčasne. Otázka pasívnej legitimácie poisťovne bola zodpovedaná (ustálená) aj odvolacím súdom, tiež v obdobnom prípade Krajským súdom v Trnave vo veci sp. zn. 11Co/116/2013.

(32) Žalovaná 1/ ako vodič nesie zodpovednosť za dopravnú nehodu, ktorou vznikol žalobcom nárok na nemajetkovú ujmu. Povinnosť plniť žalobcom tu má však tiež poisťovňa, keďže žalovaná 1/ si voči poisťovni plnila svoje povinnosti a platila riadne poistné, na žiadanú škodu finančné prostriedky nemá. Tu sa práve prezentuje zmysel povinného poistenia, aby zodpovedný poistník nemusel znášať napriek plateniu poistného náhradu škody. Ak by náhrada nemajetkovej ujmy nemala byť predmetom poistného krytia, mohlo by to znamenať majetkové riziko zodpovedných subjektov a neistotu, či bude skutočne náhrada oprávneným poskytnutá. Povinnosť oboch žalovaných nevyplýva z rovnakého právneho titulu, kým povinnosť žalovanej 1/ je vzťahom priamym, zodpovednostným, povinnosť žalovaného 2/ vyvstala až zo vzťahu sekundárneho, poistného - medzi žalovanou 1/ a žalovaným 2/, čo však nebráni tomu, aby jedným rozhodnutím bol každý z nich zaviazaný na splnenie celej povinnosti žalobcom. Majú síce postavenie samostatných spoločníkov, vzájomne však ich vzťah je taký, že v tom rozsahu, v akom splní svoju peňažnú povinnosť jeden z nich, zaniká v tomto rozsahu dlh a tým aj povinnosť druhého.

(33) Právny zástupca žalobcov k výške uplatnených nárokov poukázal na to, že náhrada nemajetkovej ujmy nevychádza z majetkových pomerov (povinného subjektu), pričom druhá v poradí Smernica EÚ (upravujúca otázky poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel) prikazuje za povinnosť poisťovniam zabezpečiť poistné krytie na jednu osobu do jedného milióna eur. Žalobcovia majú za to, že nemajetková ujma priznaná vo výške 7.000 eur (podľa návrhu žalovaného 2/) by bola veľmi neprimeraná. Poukázal na rozhodnutia Okresného súdu Nitra (č. k. 10C/88/2009 zo dňa 10.10.2012) a Krajského súdu v Nitre (č. k. 9Co/330/2012 zo dňa 02.10.2013) vydané v obdobnej veci, pričom zdôraznil, že v danom prípade u žalobcu 1/ je preukázaný vyšší stupeň poškodenia zdravia, pričom tu ide o jediné dieťa žalobcov 2/ a 3/, čím v ich prípade ide o zásah ťažší. Žalobkyňa 2/ z dôvodu starostlivosti o žalobcu 1/ zanechala zamestnanie, nemôže byť žiadna úvaha o prípadnej dovolenke. Žalobca 3/ k veci uviedol, že v čase dopravnej nehody, a teda v čase jazdy na motorke nemal žalobca 1/ vodičské oprávnenie pre vedenie takéhoto motocykla. K okolnostiam nehody dodal, že žalobca 1/ sa rozhodol pre jazdu na motocykli, keď sa ponáhľal do práce a osobné motorové vozidlo, ktorým zvykol do práce chodiť, sa mu nepodarilo naštartovať. Účastníkom dopravnej nehody bol aj kolega žalobcu 1/ (spolujazdec), s ktorým chodievali do práce spoločne.

(34) Žalovaný 2/ k otázke výšky uplatnených nárokov sa vyjadril písomne podaním zo dňa 09.04.2015 tým, že navrhol žalobu voči nemu zamietnuť, keďže žalobca 1/ si v podstate uplatňuje duplicitné plnenie, nárok na peňažné plnenie z nemajetkovej ujmy podopiera argumentmi zdôvodňujúcimi už v inom konaní uplatnený nárok - znaleckým posudkom č. 59/2015. S poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR vo veci sp. zn. 5Cdo/196/2009 poukázal na to, že nie je prípustné, aby sa subjekt zásahu domáhal svojej ochrany zdravia prostredníctvom žaloby na ochranu osobnosti, ktorá má nahradiť alebo navýšiť tie isté nároky z titulu náhrady škody, čím by došlo de facto k dvojitému zhodnoteniu nemajetkovej ujmy na zdraví. K tomu uviedol, že z hľadiska proporcionality pozostalí v prípade smrti na zdraví pri dopravných nehodách nie sú všeobecne odškodňovaní sumami prevyšujúcimi 19.000 eur, pričom v danom prípade nedošlo k smrti poškodeného. V prípade prezentovaných rozsudkov nitrianskych súdov poukázal na preventívne stanovisko súdu k priznanej výške nemajetkovej ujmy, aby zdravotnícke zariadenia dávali väčší pozor na starostlivosť a organizáciu práce, keď zlyhali profesionálne tímy odborníkov pri poskytovaní zdravotných výkonov. Pri rozhodovaní o priznaní výšky škody spadajúcej pod § 4 zákona o povinnom zmluvnom poistení upozornil na povinnosť použitia § 450 Občianskeho zákonníka, v zmysle, ktorého je súd povinný v prípade náhrady škody proti fyzickej osobe skúmať jej majetkové a sociálne pomery a primeranosť náhrady prispôsobiť výsledkom tohto skúmania. Zdôraznil, že žalobcovia 2/ a 3/ neboli účastníkmi nehody. S poukazom na prax slovenských súdov považoval za primerané odškodnenie pre žalobcu 1/ v rozmedzí 15 až 18 tisíc eur, pre matku v rozsahu 7.500 až 9.000 eur a pre otca vzhľadom na pomery v návrhu polovicu odškodnenia určeného pre matku.

(35) Žalovaná 1/ sa k výške uplatnených nárokov vyjadrila písomným podaním zo dňa 21.04.2015 tým, že súhlasí s návrhom žalovaného 2/, avšak náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka spadá do povinného zmluvného poistenia zodpovednosti žalovanej 1/ za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, pričom táto náhrada plní satisfakčnú funkciu. Súd má posúdiť závažnosť vzniknutej ujmy a okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, posúdiť príčinnú súvislosť zásahu vyplývajúceho z dopravnej nehody, v dôsledku ktorej u žalobcu 1/ nastala škoda na zdraví a posúdiť intenzitu a vážnosť zásahu do súkromného života žalobcov 2/ a 3/. Pri rozhodovaní o výške nárokov treba posúdiť, či zásah do zdravia žalobcu 1/ bol alebo nebol kompenzovaný poistným plnením na sťažení spoločenského uplatnenia (tu poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR č. k. 7Cdo/65/2013). Súd je viazaný ústavným princípom proporcionality, v zmysle ktorého odškodnenie má byť dostatočné, dôstojné adekvátne. Treba dôsledne odlišovať nemajetkovú ujmu v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka (ujma, ktorá sa premieta do psychickej sféry fyzickej osoby a do jej postavenia v spoločnosti) od majetkovej ujmy, vrátane ujmy na zdraví s majetkovými dôsledkami a inej nemajetkovej ujmy vzniknuté ako priamy dôsledok zásahu do telesnej integrity fyzickej osoby.

(36) Výšku náhrady nemajetkovej ujmy určuje súd, pričom výška peňažného zadosťučinenia musí byť primeraná, avšak je predmetom voľnej úvahy súdu. Súd pri svojom rozhodovaní musí vychádzať z dvoch kritérií - a to závažnosti vzniknutej ujmy, pričom sa predpokladá, že čím je závažnejšia táto ujma, čo do svojho rozsahu trvania dôsledkov a pod., tým vyššia bude aj jej náhrada v peniazoch a z okolností, ku ktorým došlo k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby. Súd preto musí v každom prípade vychádzať z dostatočne zisteného skutkového stavu, pretože len tak je možné docieliť satisfakčnú funkciu priznanej náhrady nemateriálnej ujmy v peniazoch, ktorou sa sleduje primerané a zodpovedajúce

vyváženie a zmiernenie vzniknutej nemajetkovej ujmy osobnosti postihnutej fyzickej osoby. Je potrebné zohľadniť i otázku samotného účelu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, ktorá v rámci primeraného zadosťučinenia konania o ochranu osobnosti sleduje predovšetkým funkciu satisfakčnú, pretože rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nie je možné exaktne kvantifikovať a vyčísliť, nemajetková ujma, ktorá vznikla porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom slova zmysle ani odškodniť nedá. Je možné za ňu len poskytnúť zadosťučinenie (satisfakciu).

(37) Súd pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v prípade žalobcu 1/ vychádzal z toho, že žalobca 1/ je mladý človek, ktorý mal život pred sebou. Mal všetky predpoklady prežiť šťastný a úspešný život, vyplývajúce z nesporovaných tvrdení žalobcov. Bol zaradený do pracovného procesu, mal mnoho voľnočasových aktivít, mal priateľku, žil aktívne. Žalovaná 1/ svojím konaním zasiahla do práva žalobcu 1/, práva na zdravie takým spôsobom, ktorý nie je reparovateľný. Žalobca 1/ má trvale poškodený mozog a jeho realizácia v spoločnosti ako ľudskej bytosti je prakticky nulová, pričom ide o nezvratný stav s prakticky nulovou šancou na zlepšenie. V dôsledku poškodenia zdravia si vôbec neuvedomuje život, vzťah s rodičmi, ktorí sa o neho starajú, nemôže sa samostatne pohybovať, chodiť, nemôže pracovať, zabávať sa. Nemôže si založiť rodinu, mať vlastné deti, vychovávať ich, pomáhať rodičom. Je zbavený citov a zmyslového vnímania. Súd pri rozhodnutí o výške odškodnenia prihliadol na všetky uvádzané okolnosti, ale aj na okolnosti, za ktorých k poškodeniu zdravia došlo. Zodpovednosť je na strane žalovanej 1/, ktorá za svoje pochybenie bola trestne stíhaná, jej vina bola jednoznačne preukázaná v trestnom konaní, išlo o konanie nedbanlivostné. Zároveň súd prihliadol aj na už priznané výšky náhrad nemajetkovej škody podľa ustanovení o ochrane osobnosti v obdobných sporoch (v porovnávaných veciach však išlo o dopravné nehody s následkom smrti - súdený prípad však možno prirovnať k tomuto následku, nakoľko u žalobcu 1/ došlo napriek prežitiu k tak fatálnym dôsledkom, pre ktoré nemožno očakávať jeho neskoršie zaradenie do bežného, aspoň sčasti aktívneho života, čo sa všeobecne pri zásahoch do zdravia predpokladá). Tu súd dáva do pozornosti napr. rozsudky Krajského súdu v Trnave zo dňa 26.02.2013 č. 9Co/423/2012, zo dňa 13.11.2013 č. 24Co/479/2012, zo dňa 07.06.2016 č. 10Co/218/2015; Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 30.07.2015 č. 12Co/465/2015.

(38) Žalobca 1/ si uplatnil nárok 300.000 eur, avšak k tomu súd opätovne dodáva, že následky na zdraví žalobcu 1/ sa premietli aj do zvýšenia sťaženého spoločenského uplatnenia, ktoré do určitej miery (po fyzickej stránke) subsumuje aj tento zásah do osobnostného práva žalobcu 1/. Napriek tomu, pre strádanie po psychickej stránke má žalobca 1/ nárok aj na odškodnenie z uplatneného titulu (zásahu do osobnostných práv a telesnej integrity) - por. bod 30., ktoré s prihliadnutím (ako je uvedené vyššie) na a/ závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a b/ okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti došlo, v priznanej výške 70.000 eur, ako vyjadrenie nesmierne závažného, ťažkého a doživotného zásahu do osobného a rodinného života, považuje súd za primerané. Podľa názoru súdu nemožno striktne prihliadať na majetkové pomery zodpovednej osoby (ktorá si navyše riadne plnila povinnosti z poistnej zmluvy voči žalovanému 2/, práve na účely takéhoto odškodnenia), potom by boli náhrady priznané súdmi neporovnateľné v dôsledku rozlišovania majetnosti alebo nemajetnosti zodpovedného subjektu.

(39) Žalobcovia 2/ a 3/ si uplatnili právo na nemajetkovú ujmu vo výške 200.000 eur a 100.000 eur v dôsledku porušenia ich práva na súkromie, keď v dôsledku zničenia zdravia žalobcu 1/, ktorý je ich synom, došlo k výraznému, intenzívnemu zásahu do ich práva na súkromie, pretože už nikdy nebudú môcť komunikovať so synom, nikdy ich nepohladí, cielene sa neusmeje. Žalobcovia v okamihu v dôsledku porušenia dopravných predpisov zo strany žalovanej 1/ šokujúco a nepredvídateľne prišli (v prenesenom význame) o najdôležitejšiu osobu svojho života. U žalobcov 2/ a 3/ tým preukázateľne došlo k nenahraditeľnej emocionálnej strate a narušeniu ich silných rodinných väzieb. Závažnosť ujmy u žalobcu 1/ sa dotkla viac práve žalobcov 2/ a 3/, ktorí ju pri plnom vedomí po celý čas denne vnímajú (čím sa javí byť ujma v tomto smere závažnejšia než v prípade smrti a preto oproti porovnávaným rozhodnutiam bolo potrebné priznať nárok nad priznaný rozsah). Túto skutočnosť zvážil súd aj pri určení primeranosti výšky priznaných nárokov z titulu nemajetkovej ujmy u žalobcov 2/ a 3/. Navyše žalobkyňa 2/ musela zanechať zamestnanie, prestala pracovať, aby sa mohla v plnom rozsahu venovať starostlivosti o žalobcu 1/, čím ťarcha finančne zabezpečiť rodinu ostala výlučne na žalobcovi 3/. Súd priznal žalobcom 2/ a 3/ nemajetkovú ujmu vo výške podľa súdu primeranej, majúc na zreteli opäť okolnosti neoprávneného zásahu a závažnosť ujmy, pričom pri určení tejto výšky súd vychádzal aj z nesmierne ťaživých dôsledkov pre ďalší život žalobcov, ktorí sú rodičmi žalobcu 1/. Priznaná výška odškodnenia (60.000 pre žalobkyňu 2/, ktorá je v súčasnosti bez akéhokoľvek príjmu a v uplatnenom

pomere polovice 30.000 eur pre žalovaného 3/) určená súdom, je vyvodená z prežitej psychickej bolesti, beznádeje, ktoré musia v dôsledku poškodenia zdravia žalobcu 1/ znášať, ktorý následok musia vnímať denne bez prognózy zlepšenia zdravotného stavu ich syna. Žalobcom 2/ a 3/ sa od základov zmenil život, prišli o radosť, ktorú mohli so svojím dieťaťom prežívať, o rodinu a jej celistvosť, o súkromie, a nakoniec aj o radosť zo života, ktorý (život) bude navždy poznačený práve dôsledkami konania žalovanej 1/.

(40) Podľa § 262 ods. 1 CSP o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

(41) Podľa § 255 ods. 1 CSP súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Podľa ods. 2 ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

(42) Vzhľadom na čiastočný úspech oboch strán sporu a s prihliadnutím na to, že posúdenie výšky nároku záviselo od voľnej úvahy súdu, súd žiadnej zo strán právo na náhradu trov konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je prípustné odvolanie do 15 dní odo dňa jeho doručenia, na Krajský súd v Trnave cestou tunajšieho súdu. V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania (§ 127 CSP) uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). (§ 363 CSP).
Odvolanie možno odôvodniť (§ 365 ods. 1 CSP) len tým, že
a) neboli splnené procesné podmienky,
b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.
Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej (§ 365 ods. 2 CSP). Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania (§ 365 ods. 3 CSP).
Ak povinný dobrovoľne nesplní, čo mu ukladá vykonateľné rozhodnutie, oprávnený môže podať návrh na vykonanie exekúcie podľa zák. č. 233/1995 Z. z. (Exekučný poriadok)